

Glosy a aktuality.

Dědická přihláška ve vztahu k § 806 o. z. o.

Dědic nemůže svoji soudní dědicou přihlášku odvolati (§ 806 o. z. o.). Ustanovení § 806 o. z. o. jest jasné potud, že soudní dědická přihláška jest neodvolatelná, to jest, že dědic nemůže učiniti projev, z něhož by vyplývala vůle učiniti podanou soudní dědickou přihlášku bezúčinnou. Aby dědická přihláška podle § 806 o. z. o. byla neodvolatelnou, pak musí vykazovati veškeré náležitosti dědické přihlášky, jak zákonem jsou předepsány. Nestačí proto jakýkoliv projev delátův obsahující vyjádření jeho ve vztahu k nápadu. Kdy tedy nabývá projev delátův charakteristických znaků dědické přihlášky jako takové?

Dědická přihláška musí obsahovati delátovo prohlášení, že dědictví jemu napadlé přijímá (§ 799 o. z. o.) a že tak činí bezvýhradně nebo s výhradou soupisu (§ 800 o. z. o.), dále důvod delace, to jest, že se přihlašuje na základě zákona nebo závěti anebo dědické smlouvy (§ 799 o. z. o.). Každá dědická přihláška má být vlastní rukou podepsána dědicem anebo jeho vykázaným zástupcem (§ 122 n. p.).

Jestliže tedy kladné prohlášení delátovo vykazuje zákonné náležitosti, kdy nastane materiálně právní účinek tohoto projevu? Jde o zjištění, kterým okamžikem jest delátův projev pokládati za dědickou přihlášku jako takovou a tím za neodvolatelnou. Aby projev delátův, že chce nabýti dědictví dosáhl svého účele, to jest měl za následek soukromoprávní účinky, musí vykazovati zákonem předepsané náležitosti. Právní význam má takovýto projev, jen stal-li se vůči soudu. § 799 o. z. o. praví, že »právní důvod jest vykázáti soudu«.

Také § 806 o. z. o. charakterisuje projev delátův, který nelze již odvolati, jako »soudní dědickou přihlášku«.

1. Co jest rozuměti výrazem »soudní«?

Věcně příslušným k projednání a jmenovitě rozhodnutí o pozůstalosti jest zpravidla okresní soud místně příslušný, to jest soud, u něhož měl zemřelý svůj obecný soud ve sporných věcech. Jest tedy příslušný okresní soud civilní bydliště zůstavitelova, nikoliv jiný úřad anebo orgán. Podle § 29 n. p. se svěřují v místech, kde jest sborový soud I. stolice, úkony v nesporném řízení § 183 n. ř. a podle § 184 n. ř. notářům jako soudním komisařům. U okresních soudů ostatních mohou tyto úkony notářům jako soudním komisařům býti svěřeny podle uvážení soudu. Notáři jsou tím zmocněni připravit všechny úkony potřebné pro vydání odevzdačí listiny. Praví se »připravit«, nikoliv provésti celé vlastní pozůstalostní řízení jmenovitě po strance rozhodovací. Úkony, které v přenesené působnosti notáři jako soudní komisaři provádějí, jsou tedy úkony přípravné a činnost rozhodovací přísluší jedině soudu pozůstalostnímu. Není proto notář jako soudní komisař oprávněn rozhodovati o přijetí anebo nepřijetí dědické přihlášky, nýbrž jedině pozůstalostní soud. Jest tedy rozuměti výrazem »soudní« jedině činnost soudu pozůstalostního (příslušného) jako takového, nikoliv úřadu jiného, tím méně orgánu, na který část úkonů byla soudem přenesena.

2. Kterým okamžikem stává se projev delátův »soudní dědickou přihláškou«?

Jestliže kladný delátův projev ve vztahu k nápadu vykazuje náležitosti zákonem předepsané a byl podán k soudu anebo k soudnímu komisaři, jest sice tento projev posuzovati jako dědickou přihlášku, avšak ve vztahu k § 806 n. p. neúplnou, neboť nevykazuje dosud náležitosti »soudní dědické přihlášky«. Ať již dědická přihláška delátova byla podána u soudu přímo anebo příslušný pozůstalostní soud nabyl o ní vědomostí nepřímou (prostřednictvím soudního komisaře), jest jedině na soudě, aby zaujal k delátovu projevu rozhodující stanovisko. Jakmile zjistí, že delátův projev vykazuje zákonné náležitosti, vydá soud rozhodnutí, kterým prohlásí, zda dědickou přihlášku přijímá. Teprve tím okamžikem, kdy soud svým rozhodnutím delátův projev uznal za dědickou přihlášku jako takovou a tuto přijal, vykazuje tato dědická přihláška náležitosti »soudní dědické přihlášky«. Nikoliv

akt »podání dědické přihlášky«, nýbrž akt »soudního rozhodnutí o přijetí dědické přihlášky« činí dědickou přihlášku »přihláškou soudní«.

3. Dědická přihláška s hlediska § 806 o. z. o.

Rozhodnutí N. s. č. 6161 praví, že okolnost, že dědická přihláška byla učiněna u notáře jako soudního komisaře a nikoliv přímo na pozůstalostní soudě, nemění ničeho na její právní povaze a nebyl zákon zřejmě porušen tím, že pozůstalostní soud tuto dědickou přihlášku na soud přijal přes to, že přihlášivší se dědic prohlásil podáním na pozůstalostní soud, že se vzdává dědictví a že přihlášku dědickou bere zpět a že pozůstalostní soud prohlásil, že bere toto prohlášení na vědomí, neboť když dědic podle § 806 o. z. o. nebyl oprávněn přihlášku odvolati, nemohlo jeho podání na rozhodnutí o jeho dědické přihlášce mítí vlivu.

Tento téměř ojedinělý právní názor jest však překonán nejen novější judikaturou, nýbrž i převážnou částí literatury.

V rozhodnutí č. 10.322 Vážný se praví, že dědic nemůže odvolati dědickou přihlášku, byla-li již soudem přijata. Dědická přihláška podaná dědicem u nepřislušného soudu může být zpět vzata. Předpis § 806 o. z. o. sice stanoví, že dědic nemůže již odvolati soudní dědickou přihlášku, ale zásada ta platí jen, byla-li přihláška soudem přijata, neboť dědická přihláška, která jest návrhem na odevzdání pozůstalosti a jest bez významu, nevede-li k odevzdání, nezakládá sama o sobě ani ručení ani nabytí. Nelze proto na ni použití předpisu § 862 o. z. o. Jen řádně učiněná dědická přihláška jest neodvolatelná. Nebyla-li přihláška učiněna řádně, může být vrácena a nelze seznati, proč by nemohla z téhož důvodu býti také vzata zpět. Aby byla řádnou, musí býti též učiněna u úřadu, jenž jest oprávněn a povolán rozhodovati o tom, zda jest způsobilá, aby mohla být podkladem projednání pozůstalosti. Přihláška u nepřislušného soudu anebo u notáře jako soudního komisaře pověřeného projednáním pozůstalosti není přihláškou účinnou a může býti odvolána.

Stejně tak i rozhodnutí n. s. č. 11.236 Vážný, které praví, že zásada neodvolatelnosti dědické přihlášky ve smyslu § 806 o. z. o. platí jen, byla-li dědická přihláška na soud přijata, neboť § 806 o. z. o. výslovně mluví o »soudní dědické přihlášce«. Pro odvolatelnost a změnu dosud soudem nepřijaté dědické přihlášky mluví i úvahy hospodářské, neboť by nebylo slušné, aby dědici, nabyvšímu správnou vědomost o pravém stavu pozůstalosti před soudním přijetím dědické přihlášky, byla odňata možnost opravití svoje prohlášení.

Tentýž právní názor jako právě dvě uvedená novější rozhodnutí n. s. zastává převážná část literatury (Krainz-Ehrenzweig II, str. 329, 462, Stubenrauch I/986, Rouček-Sedláček III/532, Zeitschrift für Notariat- und freiwillige Gerichtsbarkeit, Wien 152/13, Mayer-Harting, Erbrecht 251).

Jest shrnouti:

Dědická přihláška jest jen návrhem na odevzdání pozůstalosti a nezakládá sama o sobě ani ručení ani nabytí a proto nelze na ni použití předpisu § 862 o. z. o. o vázanosti na smluvní strany. Teprve byla-li dědická přihláška vykazující jinak zákonem předepsané náležitosti přijata na soud rozhodnutím příslušného pozůstalostního soudu, nastupují účinky materiálně právní a od toho okamžiku nelze takovouto dědickou přihlášku odvolati. Pokud dědická přihláška byla do tohoto okamžiku odvolána, musí tuto skutečnost soud respektovati. Přijal-li soud pozůstalostní dědickou přihlášku, ač ji dědic byl již odvolal před soudním přijetím, pak jde zřejmě o porušení zákona.

V zájmu právní jistoty jest, aby právě § 806 o. z. o. byl vykládán způsobem určitým, pochybnosti vylučujícím. Otto Hybl.

Pojem továrny a tovární výroby.

Pod tímto nadpisem uveřejnil v šestém sešitě 83. ročníku časopisu »Právník«¹⁾ Dr. J. Dohnálek článek, ve kterém dospívá k závěru, že znaky charakterisující tovární podnik jsou dvojího druhu, proto, že některé z těchto znaků musí býti bezpodmínečně splněny, aby mohl býti přiznán charakter podniku továrního, kdežto některé, že nejsou nezbytně nutnými, a tyto znaky nazývá znaky podstatnými. Výslovně uvádí: »Nezbytné znaky, bez nichž výroba by nebyla tovární, jsou:

¹⁾ Vydaném dne 30. VI, 1944 na str. 203 a násl.

- a) výroba zboží,
- b) soustředění práce v uzavřených dílnách značné rozlohy,
- c) používání strojů hnaných silou mechanickou a
- d) velký rozsah výroby.

Všechny tyto nezbytné znaky musí být dány, aby mohl být podniku přiznán charakter podniku po továrnicku provozovaného, na rozdíl od řemesla. Nedostatek byť jen jednoho z těchto nezbytných znaků vylučuje kvalifikaci podniku jako továrny a nemůže být nahrazen existencí podstatných znaků ostatních.«

Tento názor přejímá Dohnálek z německé literatury, kterou v posledním odstavci svého článku cituje (ovšem jen z oboru nekalé soutěže). Leč s tímto stanoviskem pisatelovým nelze souhlasit a není proň také v našem platném právním řádě žádné opory.²⁾

Pojem podniku provozovaného po továrnicku není v živnostenském řádu ani v jiné právní normě vymezen. Výnos býv. ministerstva obcho-

²⁾ Již v úvodní větě k svému článku si D. ztěžuje, že »V našich komentářích zejména k řádu živnostenskému nenalzáme soustavného výkladu o pojmu továrny nebo tovární výroby«, leč neprávem. Přímo skvělý výklad pojmu továrny a tovární výroby obsahuje Hellerův, Kommentar zur Gewerbeordnung und zu ihren Nebengesetzen, vydáný v r. 1912 Manzovým nakladatelstvím ve Vídni, jehož se i v projednávané otázce tak často nejenom nauka, ale i judikatura a to i našeho Nejvyššího správního soudu dovolává.

Z dalších komentářů ještě jest poukázati Heilinger, Oesterreichisches Gewerberecht-Kommentar der Gewerbeordnung, III. vydání, zpracované Plachým a Tischlerem, vyšlé v Manzově nakladatelství ve Vídni 1909, Svoboda, Die Gewerbe-Ordnung, nákladem fy Bří Stiepelové v Liberci, 1922, Weiss, Die Gewerbeordnung, v Praze 1934, Mimmer, Die Oesterreichische Gewerbeordnung ve Vídni 1934, Komorzyński, Die Gewerbeordnung, Suchanek-Stadler-Meinold, Die Gewerbeordnung, v nichž rovněž náležitosti i pojem továrny a tovární výroby jest mnohde podrobně komentován a to téměř plně ve shodě s názorem Hellerovým.

du z 18. července 1883 č. 22037 obsahuje sice směrnice pro posouzení povahy podniku jako továrního, nelze jej však považovati za právně závaznou normu, ježto má povahu pouhé vnitřní instrukce pro podřízené úřady (vide nálezy Budw. A 1470, Boh. adm. 4955/25, 10.342/33 a další. Pokud určení pojmu továrny a tovární výroby se týče, jest se ztotožnit s konstantní praxí i judikaturou, proti které ani v nauce nelze nalézt žádných opodstatněných námitek.

Továrním podnikem rozumí se takový výrobní podnik, v němž se provádí výroba značnějšího rozsahu ve společných pracovních místnostech pomocí strojů; se značným rozsahem výroby souvisí užívání většího počtu dělnictva, provedení detailní dělby práce uvnitř závodu, rozdělení pracovních místností na více oddělení podle zvláštního jejich účelu, předpis vyšší sazby daňové, výroba zboží na sklad, jeho prodej ve velkém a pod. Nedostatek některého z těchto znaků nevyklučuje závěr, že jde o podnik tovární, právě tak jako existence toho či onoho znaku sama osobě nestačí k uznání podniku za podnik tovární, neboť záleží na posouzení podniku v celku. Při tom dlužno okolnosti, svědčící pro i proti onomu uznání, navzájem porovnat a podle jejich uznání zkoumati.

V tomto názoru je důsledná jak nauka, tak praxe.³⁾

³⁾ Vide Budw. 380/01, 4097/06, 7942/11, 10.408/14, Boh. adm. 4955/25, 10.342/33, 10.895/33, 11.529/34, 470/40, z nepublikovaných pak jest poukázati zvláště na nálezy z 28. IV. 1930 č. 23.282/28, z 11. V. 1933 č. 6986/33, z 2. XI. 1939 č. 5625/37, z 16.

Vzhledem k tomu jest zásadně odmítnouti stanovisko Dohnálkovo o t. zv. nezbytných znacích a zvláště, že by všechny čtyři jím jmenované nezbytné znaky musely býti dány, aby podniky mohl býti přiznán charakter tovární. Zákon, který jest jediným směrodatným faktorem,⁴⁾ který jest respektovati, nezná žádného jiného nezbytného znaku, bez něhož by výroba nebyla tovární, kromě jedině náležitosti a to té, že živnosti, jejichž předmětem není výroba zboží, nemohou býti provozovány po továrnicku. (Vide Boh. adm. 8571/1930.)

Z ostatních znaků žádný nelze označiti za znak nezbytný, nýbrž všechny ostatní znaky jsou tak zv. znaky charakteristickými a pro posouzení továrního charakteru podniku není předepsáno, které z těchto charakteristických znaků musí býti splněny; jest nepochybným, že jenom některý znak tovární povahu

živnosti ještě neodůvodňuje, neboť k tomu jest zapotřebí více charakteristických znaků (zvláště judikaturou vyznačených).

Ovšem pojem živnosti výrobní nemůže býti vykládán rigorosně a restriktivně, nýbrž spíše naopak blahovolně a extensivně, při čemž nutno dbáti též hlediska politicko-hospodářského a právního.

Proto, pokud Dohnálek vychází z názoru, že prvním zásadním a nezbytně nutným znakem, bez něhož by výroba nebyla tovární, jest výroba zboží s tím, že toto musí býti vyrobeno ze surovin nebo polotovarů a že oprava hotových výrobků na příklad čištění oděvů, znovuzřízení ojetých vozidel a podobně, nemůže býti nikdy tovární výrobou, nelze se s ním ztotožniti. Tak na příklad jest již mimo pochybnost, že rekonstrukce a správka motorových vozidel není pouhou poslužnou živností,

XII. 1943 č. 1341/42, a konečně na výnos býv. Ministerstva obchodu ze dne 2. VII. 1937 č. j. 114.006/36 III B, v němž se výstižně praví: »Jelikož pojem „závod tovární“ není v živnostenském řádu definován, může býti otázka o jaký podnik jde (zda tovární či obyčejný řemeslnický) řešena a posouzena jen z podstaty, povahy, rozsahu podniku, jeho národohospodářského významu a pod., aby mohl býti utvořen konečný posudek, podle povahy oněch znaků, které mluví pro podnik továrenský neb pro obyčejný podnik řemeslnický.

Pod pojmem továren a továrních podniků rozumí se jen takové podniky, jež jsou provozovány ve značně velkém rozsahu, zaměstnávají větší počet dělníků k zhotovování aneb zušlechťování živnostenských výrobků. v rozsáhlých místnostech k tomu zvláště určených a rozdělených na oddělení, s použitím vysoce vyvinuté metody pracovní a strojů, parou, elektřinou neb jinak poháněných, jež produkci ovládají a mechanickou práci samočinně obstarávají, při čemž činnost dělníka jest omezena na obsluhu a řízení strojů.

Dále třeba vzíti v úvahu výši investovaného a provozovacího kapitálu, výroby a odbytu zboží (v množství, počtu neb v penězích), předpis vyšší sazby daňové, protokolování firmy, účast majitele v podniku

a konečně, zda se vyrábí na sklad či na objednávku.«

Dále vide Jindřich Mayer: »Pojem továrního podniku v živnostenském právu« a velmi bohatý materiál k studijnímu návrhu tak vz. malé živnostenské novely tovární živnosti se týkající, najmě posudky a vyjádření Ústředny obchodních a živnostenských komor, státní rady živnostenské a Ústředního svazu průmyslníků a ostatních organizací a korporací zájmové samosprávy a Michler-Ulbrych: Oester. Staatswörterbuch, Mataja: Gewerbe, Kulisch: System des Oester. Gewerberechtes, str. 266 a násl., Laun: Das Recht zum Gewerbebetriebe 1908. Massgebend für die Feststellung des Begriffes der Fabrik ist daher der Sprachgebrauch und die Volkswirtschaftslehre, Budw. 6303.

⁴⁾ Vide Hácha: »Analogie« ve »Slovníku veřejného práva« č. 1, str. 60 a násl., který vázanost na zákon vykládá v ten smysl, že zákon je pro soudce výlučným pramenem práva. Praví »tato vázanost znamená netoliko, že soudce není oprávněn se skutkovou podstatou spojití jiné právní následky než ty, které jsou zákonem předurčeny, nýbrž znamená také, že není oprávněn spojití nějaké právní následky se skutkovou podstatou, pro niž zákon žádných nepředurčil.«

nýbrž živností výrobní, která může být provozována po továrnicku.⁵⁾

Jako jest tomu v tomto případě, jest tomu zajisté analogicky u řady jiných živností jako na příklad kolářské, klempířské, zámečnické a jiných. Rovněž živnost fotografickou lze provozovati po továrnicku.⁶⁾ Také knihtiskárna může mít charakter továrního podniku. (Vide Heilinger l. c. str. 71.) Konečně i živnost elektrotechnická a elektroinstalatérská může být a bývá provozována po továrnicku; vždyť právem nejenom nauka, ale najmé praxe zastává stanovisko, že povahu tovární živnosti nelze přiznati jen živnostem čistě výrobním a tudíž neprávem à priori upíratí povahu tovární všem živnostem, které nejsou živnostmi výlučně výrobními, t. j., které se nezabývají výrobou nových hospodářských statků, tedy jak živnostem, které se zabývají provedením výkonu, tak i živnostem povahy smíšené a proto postupně vítězí stanovisko, že není správným omezením, že znakem tovární výroby musí být jediné výroba a zpracování předmětů tržebních a to proto ne, poněvadž provozuje se dnes následkem všeobecné potřeby a technického pokroku nejen výroba a zpracování předmětů, nýbrž též úprava a oprava předmětů po způsobu továrnickém.

Požadavek »uzavřené dílny« vzdvihuje Dohnálek na nezbytný znak a uvádí, že provozovny pod širým nebem, na příklad dílny tesařů, provazníků, nejsou provozovny továrními. Ani s tímto názorem nelze souhlasiti a také skutečně praxe tento znak uzavřené provozovny za nezbytný nepovažuje, naopak, jsou-li dány

ostatní znaky pro podnik po továrnicku provozovaný, přiznává takovému podniku tovární charakter. Tak jest tomu u řady živností na příklad kolářské, cihlářské, cementářské a j.⁷⁾

Ani požadavku vyráběti do zásoby, t. j. na sklad, Dohnálkem požadovanému, nelze přisvědčiti. Nejvyšší správní soud již ve svém nálezu Boh. adm. 11.529/34 výstižně uvedl: »Výroba na sklad právem bývá považována za znak charakteru podniku továrního. Avšak tento znak není do té míry výlučný, že by bez něho tovární podnik vůbec nebyl možný. Vždyť není vyloučeno, že určitý podnik je zařízen na výrobu zboží na zakázku a nikoliv na sklad a že

⁷⁾ K této otázce z nechudé literatury jest poukázati aspoň na tyto z nejzávažnějších:

V důvodové zprávě stálého živnostenského výboru poslanecké sněmovny (17. schůze r. 1906) o věci výslovně uvádí: »Auch das Unterscheidungsmerkmal der „geschlossenen Werkstatt“ kann nicht als ein Kriterium für alle Fälle angenommen werden, da ja zum Beispiel in den Ziegeleien und Zementfabriken die Erzeugung nicht auf den geschlossenen Raum begrenzt ist.«

M. Kulisch ve svém díle »System des österreichischen Gewerberechtes« (vyšlém v Innsbruku 1912) na str. 269: »Gänzlich bedeutungslos endlich für die Fabrikmässigkeit eines Betriebes ist die Tatsache, dass dieser in einer geschlossenen Werkstätte erfolgt, dadurch die Natur des Arbeitsverfahrens die Verrichtung der Arbeiten unter freiem Himmel oft nicht vermieden werden kann.«

Heller ve svém komentáři na str. 24: »Dem Umstande, dass die Berrichtung der Arbeiten grösstenteils nicht in geschlossenen Werkstätten, sondern unter freiem Himmel stattfindet, kann dann eine Bedeutung nicht beigelegt werden, wenn (wie bei der Ziegelerzeugung und allen Unternehmungen ähnlicher Art) durch die Natur des Arbeitsverfahrens die Berrichtung der Arbeiten unter freiem Himmel nicht zu vermeiden ist, im übrigen aber das wesentliche Moment dieses in Frage stehenden Kriteriums, nämlich die Vereinigung einer grösseren Arbeiteranzahl in einer Betriebsstätte doch gegeben erscheint (WEH. v. 19. April 1902, Budw. A. Nr. 1006).

⁵⁾ Vide na příklad posudek Ústředny obchodních a živnostenských komor čís. 50.377 a 444 Konárkovy Sbírký živnostensko-právních posudků Ústředny obchodních a živnostenských komor.

⁶⁾ Vide Boh. adm. 10.895/1933 a 11.563/1934.

přes to se zřetelem na rozsah celého podniku, počet dělnictva, provedenou dělbu práce a strojovou výrobu bude nutno přiznati podniku takovému charakteru podniku továrního«. Tento názor pak zastává praxe i judikatura konstantně (vide na příklad rozhodnutí Boh. adm. 470/40 a j.).

Dále nelze souhlasiti s požadavkem, že podstatným a dokonce nezbytným znakem továrního podniku jsou vlastní provozovny určené pro výrobu a soustředění práce. Tím by byl odňat nepochybný charakter továrního podniku na příklad velikému závodu, který má ve vlastních budovách rozlehlé kancelářské místnosti, technické laboratoře, skladiště, místnosti pro přijímání, třídění a vypravování zboží atd., který však, ačkoliv jinak má všechny znaky vyznačující tovární podnik, zaměstnává téměř výlučně k výrobě dělnictvo domácí, které pracuje mimo podnik, avšak na strojích k tomu účelu podnikatelem domácímu dělnictvu půjčovných. Ovšem v takovémto případě nutno všechny náležitosti svědomitě uvážiti a charakter továrního podniku v uváděném případě povolovati pouze s ojedinělou výjimečností, neboť v zásadě nutno vycházeti z předpokladu, že tovární podnik vyžaduje, aby v továrním podniku pracoval aspoň určitý, třeba malý počet pomocných pracovníků.⁸⁾

Nejvyšší správní soud konstantně judikuje, že při posuzování jednotlivého případu nutno vyšetřiti a vzíti v úvahu všechny ony rozhodné momenty a podle toho pak uvážiti, zda dotyčný podnik má povahu výroby tovární či nikoliv; tím však není řečeno, že, chybí-li některý z nich, nemohlo by již býti uznáno že jde o podnik tovární, neboť v takovém případě může nedostatek některého

ze svrchu uvedených znaků býti vyvážen existencí znaků ostatních. Naproti tomu není vyloučeno, že určitý podnik vykazuje ten či onen znak živnosti tovární, přece však, posuzuje-li se ve svém celku, nebude lze jej uznati za podnik tovární, nýbrž za podnik pouze řemeslný (srov. na př. Boh. A 4955/25 a 10.342/33). Jest proto jenom správným důsledkem tohoto stanoviska, jestliže N. s. s. dospívá k závěru, že N. s. s. může vlastní úsudek živn. úřadu o továrním charakteru určité výrobní živnosti přezkoumati jen v mezích § 6 zák. o N. s. s. v tom směru, zda úřad zjednal si pro své rozhodnutí bezvadným způsobem dostatečný skutkový základ, zda veškeré směrodatné okolnosti své úvaze podrobil a je-li závěr, jež z těchto skutečností vyvodil, logicky možný. Podle § 7 zák. o N. s. s. tento soud nemůže — ovšem jen z projednávaného hlediska — rozhodnouti.⁹⁾

Dohnálek projevuje též mezi jiným názor, aby nemohli živnostníci, postrádající průkaz způsobilosti, tento nedostatek obcházeti tím, že by ohlásili živnostenskému úřadu podnik po továrnicku provozovaný, který by však provozovali pouze v rozsahu řemesla, že proto živnostenské úřady rozsah výroby přezkoumávají a nesprávné opovědi trestají podle § 133 lit. b) ž. ř. odnětím živnostenského oprávnění.¹⁰⁾

Z této věty by se zdálo, jak snadným jest nabytí živnostenského oprávnění k provozu živnostenského podniku po továrnicku. Leč Dohnálek přehléd, že byla v posledních letech vydána řada normativních opatření,

⁹⁾ Bližší vide: »Hácha, Nejvyšší správní soud ve Slovníku veřejného práva, Hoetzel, Soudní kontroly veřejné správy, II. vydání, nákladem »Všehrdu«, Rádl, Nejvyšší správní soud z r. 1933, nákladem Kompassu a komentář téhož pod tímž názvem z r. 1937.

¹⁰⁾ Správně má býti podle § 133 b, lit. c) ž. ř.

⁸⁾ Es gehört zum Wesen einer Fabrik, dass ständige, berufsmässige Arbeiter verwendet werden. Budw. 10.947/97.

jež v tomto směru nutno vzíti v úvahu. Tak v první řadě jest důležitým, že nehledě mezi jiným na příklad k vl. nař. Sb. č. 162/35 a j., došlo vládními nařízeními Sb. č. 265/38, 247/38, 263/39, 397/40 a 14/43 k omezením v živnostenském a jiném výrobním podnikání a to v takovém rozsahu, že soustava živnostenské svobody vlastně byla nahrazena soustavou koncesní.¹¹⁾ V § 6 vl. nař. Sb. č. 14/1943, pak ukládá se soudům povolujícím zápis do obchodního (společenskového) rejstříku povinnost přihlídnouti k tomu, zda bylo dbáno ustanovení citovaných nařízení, z čehož se podává, že žadatel o zápis do obchodního rejstříku musí rejstříkovému soudu předložiti živnostenský list nebo koncesní listinu a tato povinnost stihá jej i v tom případě, kdyby si nepřál, aby byl do obchodního rejstříku zapsán předmět podniku, neboť opověď předmětu podniku k zápisu jest dobrovolná a nemůže býti k ní strana donucena. Jestliže však by byl předmět podniku opověděn k zápisu do obchodního rejstříku, tedy musí býti v plném souladu se skutečností a se živnostenským oprávněním a tento soulad jest vykázaní rejstříkovému soudu živnostenským listem vztažmo koncesní listinou. To neděje se jenom proto, aby bylo vyhověno předpisu, že zápis musí odpovídati zásadně firemní pravdivosti (vide Sb. č. 10.139, 12.543 a j.), ale doklad o živnostenském oprávnění nutno předložiti též se zřetelem k ustanovení § 22 min. nař. č. 27/1863 ř. z. (Sb. č. 12.543) za tím účelem, aby bylo doloženo, že opovídatel předmětu podniku jest oprávněn opovídaný předmět podniku provozovati.

Dohnálek, dovolávaje se rozhodnutí Nejvyššího soudu Sb. č. 6.761, zastává názor, že pojem továrna je

¹¹⁾ Vide výstižné označení Pužmanovo v jeho práci »Koncesní systém pro všechna výrobní podnikání«.

pojmem právním¹²⁾ a proto že přísluší jedině soudu rozhodnouti o tom, zda jde o továrnu, což zřejmě jest doplniti ještě pojmem továrního podniku. Ani v tomto směru nelze se se stanoviskem Dohnálkovým ztotožniti, neboť vzhledem k vývoji prodávané právní materie a stanovisku jurisprudence, jest zastávati stanovisko, že rejstříkový soud jest vázán pravoplatným výměrem živnostenského úřadu¹³⁾ a takovýmto výměrem jest i živnostenský list a koncesní listina a poněvadž podle norem výše citovaných, najmě podle vl. nař. Sb. č. 14/43, musí správní úřad před vydáním živnostenského oprávnění provésti řízení a to rigorózní řízení tímto nařízením předepsané (pokud jde o podnik, jenž by měl býti provozován po továrnicku, vide zvláště ustanovení § 4, odst. 2 cit. vl. nař.). Rozhodne-li správní úřad pravoplatným výměrem, jest tímto výměrem rejstříkový soud vázán, takže opovídá-li strana předmět podniku po továrnicku a toto oprávnění živnostenským listem vztažmo

¹²⁾ Die Frage der Fabriksmässigkeit eines Gewerbebetriebes ist eine Tatbestandsfrage, tak Budw. 10.947/97, 13.853/00, 3.969/05, 4.097/06.

Tento názor však nelze bezvýhradně akceptovati.

Pokud se však Dohnálek dovolává rozhodnutí N. s. s. 6.761, činí tak nepřipadně a to i co do podstaty věci samotné, neboť cit. rozhodnutím byla věc řešena ze zcela jiného hlediska a za účelem zcela jiným, nežli jest příčinná souvislost, ve které se D. tohoto rozhodnutí dovolává.

¹³⁾ Vide Hoetzel: Akt správní ve Slovniku veřejného práva I, Grňa: Civilní soudce a správní akt, 1935, týž: Souvislost trestní a civilní věci v Pochť k 60. narozeninám prof. Dra A. Miloty, 1937, Havelka: O některých zjevech příbuzných správním aktům, v Pochť k 60 nar. Dra Emila Háchy, 1932, týž: Veřejnoprávní otázky u Nejvyššího soudu, v časopise »Veřejná správa« III/1933, Štastný, Vázanost civilního sporného soudce správními akty v Pochť 70. nar. prof. A. Mířičky v Praze, 1933 a judikaturou a literaturou v těchto dílech citovanou.

koncesní listinou prokáže, pak není rejstříkový soud oprávněn znovu přezkoumávat a samostatně podle volného uvážení rozhodovati, zda opovídaná živnost má charakter továrnický či nikoliv.¹⁴⁾ Vždyť ze živnostenského listu vztazmo koncesní listiny musí býti patrné, zda jde o oprávnění provozu podniku po továrnicku či nikoliv. Jest naprosto vyloučeno, aby obchodní soud jako rejstříkový mohl samostatně rozhodovati, zda větší podnik živnostenský se rozrostl a změnil se v podnik tovární a aby na základě vlastního šetření rejstříkový soud rozhodoval, má-li či nikoliv a nebo nebyl-li či pozbyl-li ten který podnik charakteru továrního, neboť k tomu jest povolán jedině a výlučně živnostenský úřad, jehož výměry jest v této otázce rejstříkový soud vázán.

Živnostenský list vztazmo koncesní listina znějící na tovární výrobu tvoří plný průkazní prostředek o tom, že oprávněný ze živnostenského listu provozuje podnik po továrnicku. Leč tento důkaz není nezvratný a lze proti němu namítati, že byl vydán za mylných předpokladů právních nebo skutkových (vide rozh. N. s. s. ze dne 4. IV. 1933 č. 1102/32). V takovémto případě jest řízením za tímto účelem zvláště upraveným provésti šetření za účelem zjištění rázu

¹⁴⁾ Jak obtížným jest řádně posouditi tovární charakter podniku, jest nejlépe patrné z konkrétních případů, zvláště mají-li býti nalezena kriteria, podle nichž má býti rozhodnuto, jde-li o tovární podnik či nikoli pro celý obor té které výrobní činnosti anebo aspoň její určitou skupinu. K tomu vide na př. obsažnou zprávu Obchodní a živnostenské komory olomoucké, schválenou živnostenským výborem Ústředny obchodních komor uveřejněnou pod nadpisem »K pojmu průmyslového závodu v oboru konfekčním« ve věstníku Ústředny obchodních a živnostenských komor v Praze, ročník IV/1925, str. 25 a násl. V této souvislosti vide též Jindřich Mayer, »Pojem továrního podniku v živnostenském právu« v Obzoru národohospodářském, ročník XXXIV/1929, str. 391 a násl.

podniku, totiž je-li veden po továrnicku či jen v míře řemeslné. Toto řízení ovšem nemůže prováděti rejstříkový soud, nýbrž jedině příslušný politický úřad a to právním řádem předepsaným způsobem. Ustanovujeť výslovně § 1, odst. 6 ž. ř., že je-li pochybno, zda-li některý živnostenský podnik pokládá jest za podnik po továrnicku provozovaný nebo za živnost obchodní, rozhoduje o tom politický úřad zemský vyslechna obchodní a živnostenskou komoru a příslušná společenstva, pořadem rekursním pak rozhoduje ministr obchodu. Než i § 36, odst. 1 ž. ř. odní má rejstříkovému soudu kompetenci, kterou mu neprávem Dohnálek přičítá, neboť tato speciální norma výslovně ustanovuje, že rozsah práva živnostenského posuzovati sluší podle obsahu živnostenského listu nebo koncese.

Nikoliv právní řád podmiňuje tvoření hospodářských poměrů, nýbrž právě naopak jsou to hospodářské poměry, které podmiňují tvoření právního řádu.¹⁵⁾ Zásada dočasnosti a prozatímnosti vědeckých pravd pak nejdůrazněji se projevuje v otázkách hospodářských.¹⁶⁾ Jestliže se proto jak theorie, tak praxe a to nejenom naše, ale i říšskoněmecká a bývalá rakouská¹⁷⁾ ztotožňují v tom, že pojem továrny a továrního podniku jest v podstatě pojmem národohospodářským, který záměrně

¹⁵⁾ Vide Stammler: Recht und Wirtschaft, páté vydání, 1924 a týž: Die Lehre von dem richtigen Rechte, 1902, Koblížek: Donucení ke smlouvě soukromoprávní 1933, který na str. 104 praví: »Hospodářství nejenom tvoří a mění právo, nýbrž samo jest na právu závislé, jak zřejmé z poměru látky k formě vyplývá.

¹⁶⁾ Vide Maiwald: Úskalí národohospodářských úvah, v časopise »Naše doba«, roč. 50, 1942/1943, str. 163. V úvodě této studie praví: »Nejvíce omylů v národohospodářských úvahách pramení ze sklonu povyšovati denní zkušenosti jednotlivce na obecně platné národohospodářské zákony«.

¹⁷⁾ Vide též mezi jiným Mayer l. c.

v žádné normě nebyl definován a to proto, aby vzhledem k proměnlivosti a pružnosti hospodářského života mohl býti vždy prakti vykládán a usměrňován, nelze než s tímto důmyslným stanoviskem se plně ztotožniti a za všech okolností brániti se tomu, aby bez zákonného podkladu byly hierarchisovány charakteristické znaky pojmu továrny a továrního podniku a některé dokonce povyšovány na znaky nezbytné, aniž pro to stává nutně předpokládaná opora v právním řádě.¹⁸⁾

Adolf Kocna.

K otázce ocenění předmětu sporu při zpětvzetí výpovědi po podaných soudních námítkách.

I.

Sporný případ nadhozený v čís. 7-8 Právní praxe («Quid iuris» — str. 311) se v podstatě zúžuje v otázku, zda a kdy jest oprávněn žalobce v rozepřích podle §§ 571 a násl. c. ř. s. zahájených oceniti předmět sporu.

Podle odstavce druhého § 56 j. n. má žalobce ve všech jiných případech, v nichž jest hodnota předmětu sporu, nikoliv v peněžitě sumě záležejícího, důležitá pro určení příslušnosti, udati tuto hodnotu v žalobě. V rozepřích o výpovědi pachtovaných nebo najatých věcí není hodnota předmětu sporu důležitá pro určení příslušnosti, neboť spory ty jsou výlučně přikázány před soudy okresní (§ 49, č. 5 j. n.). Nežádá se tedy, aby vypovídající jako žalobce (§ 571, odst. 2 c. ř. s.) byl povinen oceniti předmět sporu (srovn. rozh. n. s. č. 13425, 15.349 sb. n. s.). Ježto

však jinak jest hodnota předmětu sporu důležitá pro způsob řízení a přípustnost dalších opravných prostředků (§§ 448, 502, druhý odstavec c. ř. s.), jest přiznati žalobci právo, aby i ve sporech o výpovědi sám ocenil podle ustanovení § 56, odst. 2 c. ř. s. zájem na rozepři, když jej nelze podle ustanovení §§ 54—60 j. n. jinak zjistiti.

Poznamenati jest, že při sporech o výpovědi nelze pro hodnocení předmětu sporu použití pravidla odstavce druhého § 58 j. n., neboť není tu sporna existence dosavadního pachtovního nebo nájemního poměru, který má být výpovědí zrušen, nýbrž jde jen o to, zda poměr nájemní byl výpovědí právem zrušen, čili nic. Teprve kdyby se během rozepře stala spornou sama existence pachtovního nebo nájemního poměru a bylo navrženo zjištění mezitímním návrhem určovacím, bylo by použití pro ocenění zájmu na zjištění pravidla § 58, 2. odst. j. n.

Dospíváme tedy k závěru, že jest právem žalobci i ve sporech o výpovědi nájemního nebo pachtovního poměru oceniti předmět sporu podle ustanovení § 56, odst. 2 j. n.

Jest nyní uvážiti, kdy tak může žalobce učiniti, aby se stalo toto ocenění závazným pro obě strany v rozepři. V pravidelném řízení sporném má, ba musí tak žalobce učiniti již v žalobě (§ 56, odst. 2 j. n., § 226, odst. 2 c. ř. s.). Výpověď není však žalobou. Sporné řízení zahajuje se v t. zv. nájemních sporech teprve včasným podáním námitek (§ 571 c. ř. s.). Včasnost námitek zjistí soud závazně teprve tím, že nařídí rok k ústnímu jednání o nich. Pozdě podané námítky soud bez jednání z úřední povinnosti odmítne (§ 571, odst. 3 c. ř. s.). Včasným podáním námitek jest spor zahájen a vypovídajícího jest pokládati za žalobce ve sporu (§ 571, odst. 2 c. ř. s.). Tím okamžikem vzniká mu právo oceniti

¹⁸⁾ Konečně bez zákonné úpravy nebylo by lze věc provésti a že dosavadní stav nevyžaduje žádných podstatných změn a jest celkem uspokojivý, nejlépe prokázaly výsledky jednání u příležitosti projednávání studijního návrhu t. zv. malé živnostenské novely.

předmět sporu. Nelze pochybovati o tom, že tak může učiniti i písemným podáním, jímž bere výpověď zpět. Toto podání doručí soud bez předchozího ústního jednání žalovanému a má za následek, že se hledí na výpověď, jako by nebyla vznesena.

Je tedy toto písemné podání žalobcovo procesním úkonem značné důležitosti, neboť se jím odklízí spor a nutno tedy přiznati žalobci právo, aby již při tomto procesním úkonu ocenil předmět sporu, aniž třeba vyčkávati zahájení ústního jednání.

Ustanovení § 232, odst. 2 c. ř. s. tu nemá místa. Vždyť přece žalobce nevznáší za rozepře žádný nárok, neboť jeho nárok jest na jisto postaven výpovědi a ve sporném řízení podle § 571 c. ř. s. zahájeném omezí se jeho návrh na žádání, aby námitky byly zamítnuty a soudní, či mimosoudní výpověď ponechána v platnosti.

Není však opory pro názor, proč by se měl přiznati písemnému podání žalobcovu, jímž bere výpověď zpět, retraktivní účinek potud, že by ocenění předmětu sporu v něm přednesené platilo i pro soudní námitky.

Naopak ustanovení § 6 vládn. nař. z 3. května 1923 č. 95 Sb. o advokátních sazbách a ustanovení § 15 nař. z 15. září 1915 č. 279 ř. z. (novely soudních poplatků) svědčí tomu, že ocenění předmětu při podání soudních námitek proti výpovědi řídí se těmito speciálními předpisy.

Podle § 6 nař. č. 95/1923 Sb. se předpokládá hodnota předmětu v řízení, které bylo zahájeno v prvé stolici podle předpisů o řízení před soudy okresními, částkou 2000 K, není-li tato hodnota číselně vyjádřena ani patrna z údajů jinak po ruce jsoucích.

Podává-li vypovídaný proti výpovědi námitky, není hodnota předmětu ani číselně vyjádřena ani patrna z údajů jinde po ruce jsoucích, neboť

tu zatím sporného řízení vůbec není a výpovědi se nevymáhá nárok peněžitý a předmět výpovědi hodnocen býti nemusí a není.

Právem proto hodnotí vypovídaný předmět sporu částkou 2000 K, což ovšem není hodnocením ve smyslu ustanovení § 56, odst. 2 c. ř. s., které mu nepřisluší, nýbrž poukazem na předpis § 6 nař. č. 95/1923 Sb. Není závadou, aby ohodnotil předmět námitek částkou nižší než 2000 K a žádal pak útraty jen podle tohoto nižšího základu. Nesmí ovšem hodnotiti předmět sporu částkou vyšší než 2000 K, neboť to by se přičilo ustanovení § 6 cit. nař.

Jest dále vázán vypovídaný v tomto »hodnocení« předmětu sporu (opakujeme: nikoliv v technickém slova smyslu § 56, odst. 2 c. ř. s.) předpisem § 15 nař. č. 279/1915 ř. z., pokud jde o povinnost poplatkovou.

Podle § 15 nař. č. 279/15 ř. z. se má určití hodnota předmětu sporu k vyměření poplatků, nevyplývá-li určitá peněžní hodnota předmětu sporu podle § 14 nař., při soudní výpovědi (§§ 560 až 564 c. ř. s.) nájmu, nepřesahuje-li výpovědní lhůta jeden měsíc, jakož i ve sporech týkajících se výlučně působnosti této výpovědi, částkou 300 K a při jiných sporech náležejících k příslušnosti okresních soudů částkou 2000 K.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 cit. nař. č. 279/15 ř. z. jest pak při určení hodnoty předmětu sporu postupovati podle § 54 až 60 j. n. a to i tehdy, když udání hodnoty předmětu sporu jest bez významu pro příslušnost soudu nebo pro řízení, jehož jest třeba použiti.

Musí tedy vypovídaný okolkovat soudní námitky podle základu 300 K, jde-li o výpovědní lhůtu, nejvýše 1 měsíc a podle základu 2000 K, jde-li o výpověď delší.

To proto, že do prvního procesního úkonu žalobcova není tu okolností a údajů, z nichž by se ocenění předmě-

tu platně podávalo. Teprve první procesní úkon žalobcův jest takovým činitelem. Ten ale nemůže míti reaktivních účinků na procesní úkony žalované předsevzaté k zahájení rozepře bez součinnosti žalobcovy, přičemž však speciálními předpisy jest ustanoveno, jak se předmět sporu při těchto podáních žalovaného ohodnotí pro poplatky i pro výpočet náhrady útrat právního zastoupení.

Podle § 237, odst. 3 c. ř. s. má žalobce nahraditi žalovanému všechny náklady procesní, o nichž nebylo již právoplatně nalezeno, že je má nésti žalovaný. Není pochyby, že těmito náklady jsou při zpětvzetí výpovědi útraty námitek zjištěné a upravené podle základu 2000 K, po případě i menšího, udal-li ho sám žalovaný.

Přisouditi mu útraty podle libovoleně nízkého ocenění žalobcova není odůvodněno ani zákonem, ani žádnou logickou úvahou. Proč má býti žalovaný trestán za to, že podal námítky, jež patrně byly tak pádné, že vedly ke zpětvzetí výpovědi ještě před zahájením rozepře, že námítky byly řádně podle poplatkových předpisů okolkovány podle základu 300 K nebo 2000 K, že právní zástupce žalobcův věnoval provedení námitek takovou péči, jaké toto podání vyžaduje vzhledem k své důležitosti v rozepři (zásada koncentrace)? Za to pak se mu má dostati nicotné náhrady podle základu 50 nebo 100 K, jejíž výše by asi kryla hotové výdaje na kolecích námitek.

Zásadu prisuzovati útraty právního zastoupení při námítkách podle základu 2000 K jest zachovávat i tehdy, pustí-li se žalobce do sporu o výpověď a použije-li svého práva oceniti rozepři velmi nízko. Teprve od jeho ocenění řídí se jak poplatková povinnost, tak i výše útratou udanou jím hodnotou.

Tak jako jeho ocenění pak váže jej samého i jeho odpůrce, tak také on se musí podrobiti předpisu zákona a

není mohl, nýbrž ocenění se děje podle výslovných předpisů zákonných, jež právě na tyto případy pamatují a je upravují. Josef Havelka.

II.

S otázkou »Quid iuris« v Právní praxi, roč. VIII, str. 311 a násl. předkládá Dr. Jan Trefanec s odvoláním se na kolísavost soudní praxe řešení běžného případu:

»Vypovídající strana podá soudní (mimosoudní) výpověď a teprve po vznesení soudních námitek proti výpovědi, avšak před rokem stanoveným k prvnímu ústnímu jednání, vezme výpověď zpět a současně ocenění sporné řízení — zřejmě vzhledem ku své útratové povinnosti stanovené § 237, odst. 3 c. ř. s. — na částku nepatrnou.«

K rozhodnutím krajského soudu civilního v Praze uvedeným Drem Trefancem a sice k rozh. ze dne 4. března 1943, R II 16/43 a ze dne 20. ledna 1944, R XXVI 22/44, které zastávající názor, že celé náklady jest přisouditi podle ocenění sporného řízení stranou vypovídající obsaženým v nepředneseném návrhu na zpětvzetí výpovědi a v rozhodnutí téhož soudu ze dne 19. února 1944, R I 69/44, které zastává opačný názor, že k takovému ocenění nelze vůbec přihlídnouti, mohu přiřaditi rozhodnutí další — kompromisní.

Okresní soud civilní pro Prahu-Jih usnesením ze dne 26. března 1943, C XIV 50/43 vzal na vědomí zpětvzetí výpovědi, které bylo učiněno před prvním ústním jednáním písemným podáním ze dne 17. března 1943, kde žalobce ocenil sporné řízení na částku 200 K a přiznal podle § 237, odst. 3 c. ř. s. straně žalované náklady do ocenění předmětu sporu podle pctu 2000 a po ocenění předmětu sporu podle pctu 200 K. K rekursu žalobce vydal krajský soud civilní v Praze

usnesení ze dne 14. dubna 1943, R I 196/43, v němž vyslovil:

»...rekurs není důvodný. Soud první stolice účtované položky přisoudil do 17. března 1943 podle pctu 2000 K a od 18. března 1943 pak podle částky 200 K, kterou žalobce ve svém podání ze dne 18. března 1943, kterým vzal svoji výpověď zpět, spornou věc ocenil, neboť ocenění spor pro úkony zpětné, tedy před 17. březnem 1943, jak mylně má za to rekurant, předsedzaté, v daném případě žalobce nemohl, protože ve smyslu § 6 vl. nař. čís. 95/23 Sb. (adv. tar.) jest vzítí za základ ocenění hodnoty předmětu částku 2000 K a to až do 17. března 1943.«

Otázka, již se shora uvedená rozhodnutí zabývají, není ve svém jádru tak jednoduchá, jak by se snad na první pohled zdálo.

Soudní řízení výpovědní (§§ 560 a násl. c. ř. s.) jest řízením nesporným, které se končí řádným doručením výpovědi, k němuž se může připojit řízení sporné, vznesení-li osoba, již byla dána výpověď v praeklusivních lhůtách v zákoně stanovených námitky proti výpovědi, kteréžto sporné řízení počíná se nikoliv již výpovědí, nýbrž teprve podáním námitek (§ 571, odst. 2 c. ř. s.).¹⁾ Soudní výpověď není také žalobou, vypovídající stranu nutno pouze považovati za stranu žalující.²⁾

Pokud shora uvedená rozhodnutí kraj. soudu civilního v Praze dovolávají se pro právo strany žalující k ocenění řízení ve věcech nájemních (§§ 560 a násl. c. ř. s.) ustanovení § 56, odst. 2 j. n., sluší podotknouti, že zde se pouze stanoví v souhlase s § 226, odst. 2 c. ř. s. povinnost žalobce ve všech případech, v nichž hodnota předmětu sporu nezáleží v penězích a jest důležitá pro určení příslušnosti, udati tuto hodnotu předmětu sporu již v žalobě. Správně věc rozvádí rozh. n. soudu ze dne 19. srpna 1924,

R I 635/24, Vážný 4091, které vyslovuje, že pozdější prohlášení žalobce o hodnotě předmětu sporu pak nemá již pro soud závazného významu, neboť zákon propůjčuje tomuto ocenění účinek závazný jen tehdy, bylo-li učiněno v žalobě, a to proto, že na tento způsob předejde mezisporům a této jinak podružné otázce procesuální.

Z těchto úvah vyplyne otázka, zda soudní výpověď nebylo by možno ocenit již při jejím podání pro případ, že se k ní připojí řízení sporné. Přes široké znění § 34 zák. ze dne 19. června 1931, č. 100 Sb. o základních ustanoveních řízení nesporného nelze z něho odvodit obdobného použití §§ 54 a násl. c. ř. s. o ocenění předmětu sporu. Poněvadž však výpověď nelze, jak bylo výše uvedeno, považovati za žalobu, stejně nebyl by splněn požadavek § 56, odst. 2 j. n., aby ocenění bylo provedeno v žalobě. Konečně zavedli bychom nižším nepodloženou diskriminaci mezi výpovědi soudní a mimosoudní.

Rozebereme-li tendence §§ 54 a násl. j. n. o hodnotě předmětu sporu, shledáme, že tato ustanovení sledují, aby již v žalobě byla určena hodnota předmětu sporu za účelem zjištění soudní příslušnosti (§ 54, odst. 1 j. n., § 55, odst. 2 j. n., § 56, odst. 2 j. n., § 60, odst. 1, 3, 4 j. n.).

Sporné řízení vzniklé z včasné podaných námitek proti soudní výpovědi má přesně vymezenou příslušnost § 49, odst. 1, č. 5 j. n. a § 83 j. n., takže bez ocenění předmětu sporu jest řízení provésti podle zásad uvedených v §§ 431 a násl. c. ř. s. Okolnost, že sporné řízení nebylo vůbec oceněno, nemá pak pro případné odvolání významu a odvolací soud, potvrdí-li rozsudek soudu první stolice, uvede pak podle § 500, odst. 3 c. ř. s. ve vyhotovení rozsudku sám hodnotu předmětu sporu, která v naprosté většině případů bude podle § 502, odst. 3 c. ř. s. vylučovati dovolání vůbec a nepotvrdí-li odvolací

¹⁾ Srovn. rozh. ze dne 4. ledna 1916, R I 657/15, Právník roč. 1916, str. 501; Rep. náleží č. 255.

²⁾ Srovn. rozh. ze dne 31. července 1906, č. 12.749, Gl. U. N. F. 3497.

soud rozsudek první stolice, bude odvolání vždy přípustné.

Pokud sporné řízení není oceněno, platí pro obor poplatkového práva subsidiární ocenění § 15, odst. 1, č. 1 a 2 cís. nař. ze dne 15. září 1915, č. 279 ř. z. o soudních poplatcích a pro stanovení advokátní odměny subsidiární ocenění § 6 vlád. nař. ze dne 3. května 1923, č. 95 Sb. o advokátní sazbě. Z těchto ustanovení jest možno vyvozovati jen ocenění, které jest základem pro vyměření poplatků a advokátní odměny a nelze z něho činiti závěry pro obor práva procesního.

Ačkoliv sporné řízení, vzniklé včasně podanými námitkami proti soudní nebo mimosoudní výpovědi, nepotřebuje — jak bylo právě vytčeno — k svému zákonnému provedení výslovného ocenění předmětu sporu, přece však strany mohou míti oprávněný zájem na tom, aby sporné řízení bylo oceněno.

V tomto řízení se sice význam ocenění předmětu sporu nemůže týkati příslušnosti soudní, avšak i v těchto sporech podle § 29, odst. 1 c. ř. s. v rozepřích, jichž hodnota jest vyšší než 2000 K, mohou býti v místech, kde sídlí alespoň dva advokáti, ustanoveni za zmocněnce jen advokáti, podle § 64, odst. 1, č. 3 má právo chudá strana ve sporech v hodnotě vyšší než 2000 K v místech, kde sídlí alespoň dva advokáti žádati, aby k prozatímně bezplatnému hájení jejich práv byl zřízen advokát a konečně i má-li býti řízení provedeno podle zásad §§ 431 c. ř. s. a násl. či podle zásad §§ 448 c. ř. s. a násl. o řízení ve věcech nepatrných. Pomíne-li starý spor o to, zda v nájemním řízení lze použití vůbec také řízení podle §§ 448 a násl. c. ř. s. o řízení ve věcech nepatrných, shledáme, že otázka, k jejímuž řešení jest přistoupiti, přesahuje rámec, nadhozený Drem Trefancem a zní:

»Pokud strana žalující

nepoužila svého práva jí v § 56, odst. 2 j. n. k ocenění hodnoty předmětu sporu v žalobě, zda jest možno zavedené řízení vůbec oceniti a v kladném případě, kdo jest k tomu ocenění oprávněn?«

Odpověď na tuto otázku rozhodne Quid iuris dra Trefance.

Ustanovení § 56, odst. 1, §§ 57 a 58 j. n. s přihlídnutím k §§ 54 a 55 j. n., stanoví nám přímo hodnotu sporu, na niž jest žalobce, žalovaný i soud vždy vázán s výjimkou odvolacího soudu, ohledně částky, kterou se žalobce nabídnul na místě požadované věci přijmouti (§ 56, odst. 1 j. n. a § 500, odst. 3 j. n.), pokud odvolací soud potvrzuje rozsudek první stolice.

Pokud žalobce v těch případech, v nichž hodnota předmětu sporu nezáleží v peněžitě částce, avšak jest důležitá pro určení soudní příslušnosti, jest touto hodnotou, kterou žalobce musí uvést v žalobě (§ 56, odst. 2 j. n.) vázán co do příslušnosti soud i žalovaný (§ 60, odst. 4 a § 41, odst. 2 j. n.), pokud ovšem nejde o případy, uvedené v § 60, odst. 1, 2 a 3 j. n. Ovšem odvolací soud, pokud podle § 500, odst. 3 c. ř. s. potvrzuje rozsudek soudu první instance, není již vázán touto, žalobcem uvedenou, hodnotou předmětu sporu.

Pokud se tkne žalovaného, nelze mu upříti práva, aby ve smyslu § 60 j. n. vytkl, že ocenění žalobcovu, učiněné jest přílišným a zavalil tím za předpokladů, v § 60, odst. 1 j. n. blíže vytčených, podnět k úřednímu šetření a dále výslovně mu vyhrazeného práva ve smyslu § 14, odst. 2 cís. nař. ze dne 15. září 1915, č. 279 ř. z. o soudních poplatcích označiti i mimo případ § 60 j. n. ocenění žalobní žádosti v žalobě uvedené za nadměru vysoké, o čemž soud jest ve smyslu tohoto ustanovení povinen rozhodnouti za přiměřeného použití zásad

§ 60 j. n. usnesením a určití směrodatnou hodnotu. Toto určení může soud, který je provedl, nebo soud vyšší stolice za řízení pozměnit z úřední moci. Proti tomuto usnesení není přípustný rekurs.

Pokud již shora jsme uvedli a dokázali, že ve sporném řízení, vzešlém včas podanými námitkami proti výpovědi, mohou mít strany oprávněný zájem na určení hodnoty předmětu sporu za účelem uplatnění svých nároků shora vytčených. Toto tím spíše platí pro veškeré žaloby, které nemusely být žalobcem oceněny po určení soudní příslušnosti (§ 56, odst. 2 j. n.) a také oceněny nebyly.

Shledali-li jsme, že strany mohou mít oprávněný zájem na určení hodnoty předmětu sporu řízení, pak ovšem nemůžeme jim upřít ingerenci na provedení tohoto ocenění. Nejde ovšem o ocenění žaloby samé, nýbrž řízení v rámci oprávněného nároku stran, na určení hodnoty předmětu sporu a tu oprávněná strana musí navrhnouti provedení ocenění předmětu sporu s případným udáním zájmu a vylíčiti skutkové okolnosti k odůvodnění návrhu potřebné, případně pak nabídnouti důkazy ku zjištění svých údajů nutné (§§ 177 a 178 c. ř. s.). Druhá strana pak má se vysloviti o vývodech svého odpůrce (§ 178 in fine c. ř. s.). O návrzích stran rozhodne soud usnesením.

Pro ten případ, že by žaloba sama nebyla oceněna a obě sporné strany souhlasně označily určitou hodnotu předmětu sporu, nutno mít zejména na paměti, že způsob řízení, tedy ve-

dení řízení pravidelného (§§ 431 a násl. c. ř. s.) anebo zavedení řízení ve věcech nepatrných (§§ 448 a násl. c. ř. s.) není dáno do rukou stran a že bez ohledu na souhlasná tvrzení stran jest nutno, aby soud se správností jich ocenění zabýval.

V každém případě pak přezkumné právo soudu odvolacího při potvrzení rozsudku soudu první stolice podle § 500, odst. 3 c. ř. s. zůstává nedotčeno a pokud soud první stolice podnikl již příslušné šetření, odpadne pravidelně výslech stran v odvolacím jednání o hodnotě předmětu sporu podle § 500, odst. 3, předposlední věta, c. ř. s., takže pečlivý soudce první instance, který provede toto šetření, opatří již tím podklad pro rozhodnutí soudu odvolacího.

Ze shora uvedené úvahy, provedené na širším podkladě, plyne, že neocenili-li žalobce předmět sporu v žalobě — lhostejno zda tak mohl učiniti či nikoliv — nemůže již jednostranným projevem závazně pro soud i odpůrce oceniti zavedené řízení, a pokud by žalobce měl oprávněný zájem na tom, aby zavedené sporné řízení bylo oceněno, musí svůj nárok — byť incidenční — uplatnit jen při ústním jednání (§ 232, odst. 2 c. ř. s.).

Tuto ingerenci žalobce na ocenění předmětu sporu, která není vázána na předpis § 56, odst. 2 c. ř. s., ovšem také nemůžeme upřít žalovanému, pokud ovšem tento by měl oprávněný zájem na tom, aby zavedené řízení bylo vůbec oceněno.

Miloš Kučera.

Literatura.

Soukromá vydání zákona o sociálním pojištění dělnickém.

Naléhavá potřeba, aby zákon o sociálním pojištění dělnickém byl vydán souborně v platném znění přinesla v poslední době

téměř současně dvě publikace: H o v o r k a - Dr. Z e m a n: »Sociálně-pojišťovací zákon se všemi novelami a souvislými normami« (nakladatelství Národní Práce, Praha, 1944, str. 930 — LX., cena K 380.—) a Dr. J i n d ř i c h - Dr. P r á š i l: »Sociální po-